

Др Горан Обрадовић,*
Редовни професор Правног факултета,
Универзитет у Нишу

ОРИГИНАЛНИ НАУЧНИ РАД
10.5937/zgpfno-24999

UDK: 378.11(497.11)
Раd примљен: 20.01.2020.
Раd прихваћен: 03.02.2020.

ПРЕСТАНАК ДУЖНОСТИ ОРГАНА ПОСЛОВОЂЕЊА УНИВЕРЗИТЕТА И ФАКУЛТЕТА**

Апстракт: Ректора универзитета и декана факултета, као органе пословођења тих установа, бира и разрешава одговарајући савет, као орган управљања. Ближи услови, начин и поступак избора и разрешења органа пословођења уређују се статутом високошколске установе, у складу са принципом аутономије универзитета. Законом о високом образовању Републике Србије прописана су извесна ограничења везана за избор органа пословођења, као и случајеви када до престанка дужности долази по сили закона. Закон, за разлику од ранијих прописа из ове области, уводи и неке нове разлоге за престанак дужности органа пословођења универзитета и факултета. Осим тога, новина је и овлашћење министра просвете да, на предлог просветне инспекције, разреши ректора и декана, уколико буду испуњени услови за разрешење а орган управљања то не учини. Овом овлашћењу министра посвећена је посебна пажња, као и тежкој повреди етичког кодекса и препоруци Агенције за борбу против корупције као разлозима за разрешење.

Кључне речи: универзитет, факултет, ректор, декан.

* obrad@prafak.ni.ac.rs

** Овај рад представља резултат истраживања на пројекту „Заштита људских и мањинских права у европском правном простору“, бр. 179046, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. У виду усменог саопштења рад је изложен на Међународној научној конференцији „Право и мултидисциплинарност“, одржаној на Правном факултету Универзитета у Нишу 12. и 13. априла 2019. године.

1. Увод

Аутономија универзитета подразумева право универзитета (и факултета у његовом саставу – уколико имају својство правног лица) да, између осталог, самостално бирају своје органе. Та самосталност није апсолутна, већ је ограничена одређеним правима оснивача. Оснивачка права, с друге стране, разликују се у зависности од тога да ли је универзитет/факултет у државном или у приватном власништву.

Уставом Републике Србије¹ аутономија универзитета, високошколских и научних установа зајемчена је на начин да оне самостално одлучују о своме уређењу и раду, у складу са законом.² Закон којим се то ближе уређује јесте Закон о високом образовању Републике Србије³. Аутономија универзитета и других високошколских установа у Републици Србији подразумева, између осталог, и „право на доношење статута и избор органа управљања и других органа“⁴.

Прокламовано право на избор органа управљања и других органа⁵ ограничено је на начин да ће то бити „...у складу са овим законом“. „Усклађеност са законом“ обезбеђена је на начин да чланове савета универзитета, факултета и уметничке академије у саставу универзитета и академије струковних студија представници оснивача чине са 30% заступљености.⁶ Када је оснивач Република, представнике оснивача именује Влада.⁷

1 „Сл. гласник РС“, бр. 98/2006

2 Чл. 72 Устава.

3 „Сл. гласник РС“, бр. 88/2017, 73/2018, 27/2018-др. закон и 67/2019.

4 Све ово у складу са овим законом. Осим наведеног, у аутономију спадају и: право на утврђивање студијских програма, право на утврђивање правила студирања и услова уписа студената; право на уређење унутрашње организације; право на избор наставника и сарадника; право на издавање јавних исправа; право на располагање финансијским средствима, у складу са законом; право на коришћење имовине, у складу са законом; право на одлучивање о прихватању пројеката и међународној сарадњи. Чл. 6 Закона о високом образовању Републике Србије.

5 Чл. 6, ст. 1, т. 4 Закона о високом образовању.

6 У односу на 55% представника високошколске установе и 15% представника студената.

7 Потребно је да то буду, макар по слову Закона, истакнуте личности из области науке, културе, просвете, уметности и привреде.

2. Сметње за избор на функцију и престанак дужности ректора и декана

Установе високог образовања у Србији су, између осталих, универзитет и факултет.⁸ Универзитет, као самостална високошколска установа⁹ јесте орган управљања самосталне високошколске установе (у даљем тексту: универзитет). Орган пословођења универзитета је ректор, а факултета декан.¹⁰

Законом о високом образовању прописане су неке чињенице чије постојање представља сметњу да неко лице буде изабрано на функцију ректора или декана или да, ако наступе после избора, доведу до разрешења. По свом карактеру, сметње за избор на функцију ректора и декана умногоме су сличне сметњама за заснивање радног односа, и то како по сврси због које су уведене, тако и по последицама. Осим тога, многе од њих су идентичне са сметњама за заснивање радног односа, нарочито када су у питању службеници (државни, покрајински и локални).

Сметње за заснивање радног односа најчешће се дефинишу као „праве чињенице које лицу које испуњава услове за заснивање радног односа привремено (ређе трајно) правно онемогућавају заснивање радног односа, стицање звања, односно чије наступање има за последицу престанак радног односа“¹¹. Уобичајена подела сметњи за заснивање радног односа је на привремене и трајне (најчешће је то постојање другог радног односа и инвалидности), као и на отклоњиве и неотклоњиве, при чему наступање неке од њих доводи до спречавања заснивања радног односа, стицања неког звања или до престанка радног односа.¹² Сметње заснивању радног односа чине исти недопуштеним, односно неваљаним¹³.

Законски разлози за престанак дужности/спречавања избора могу се сврстати у четири групе: 1) правоснажна осуда за кривично дело; 2) правоснажна осуда за теже кршење кодекса професионалне етике; 3) разрешење дужности и 4) правоснажна препорука за разрешење дата од стране Агенције за борбу против корупције.

8 Чл. 43, ст. 1, т. 1 и 2 Закона о високом образовању.

9 Чл. 44, ст. 1 Закона о високом образовању.

10 Чл. 64, ст. 1 Закона о високом образовању.

11 Б. Лубарда, *Радно право – расправа о достојанству на раду и социјалном дијалогу*, Правни факултет у Београду, 2012, стр. 299.

12 *Ibid*, стр. 303–306.

13 N. Tintić, *Radno i socijalno pravo*, Knjiga prva: radni odnosi (II), Zagreb, 1972, стр. 74.

3. Осуда за кривично дело

Правноснажна осуда за кривично дело везује се, конкретно, за неколико кривичних дела из главе XVIII Кривичног законика Републике Србије¹⁴, за кривично дело примања мита у обављању послова у високошколској установи и кривично дело фалсификовања службене исправе. Поред тога, разлог за неизбор на функцију или разрешење са ње је правоснажна осуда на казну затвора за друго кривично дело. Кривичних дела против полне слободе (глава XVIII) има укупно једанаест,¹⁵ и њихов број се постепено повећавао у нашем казненом законодавству. Осуда за било које од њих представља сметњу за избор на функцију ректора или декана, односно разлог за престанак те функције. Полазећи од циљева због којих су ова кривична дела приписана,¹⁶ неспорно је да орган пословођења универзитета и факултета не може бити лице које је правоснажно осуђено за неко од њих.

Кривично дело „фалсификовања исправе коју издаје високошколска установа“ може се уподобити са кривичним делом „Фалсификовање службене исправе“ из чл. 355 Кривичног Законика Републике Србије. Јавне исправе које, на основу Закона о високом образовању, издаје високошколска установа, јесу: студентска књижица (индекс), диплома о стеченом високом образовању и додатак дипломи.¹⁷ Као сметња за избор на функцију ректора и декана, тј. за разрешење са исте, јавља се и правоснажна осуда за „примање мита у обављању послова у високошколској установи“. Кривично дело примања мита¹⁸ може учинити службено или одговорно

14 „Сл. гласник РС“, бр. 85/2005; 88/2005-испр.; 107/2005-испр.; 72/2009; 111/2009; 121/2012; 104/2013; 108/2014; 94/2016 и 35/2019.

15 То су: силовање (чл. 178), облуба над дететом (чл. 180), облуба злоупотребом положаја (чл. 181), недозвољене полне радње (чл. 182), полно узнемиравање (чл. 182а), подвођење или омогућавање вршења полног односа (чл. 184), приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију (чл. 185), навођење детета на присуствовање полним радњама (чл. 185а), искоришћавање рачунарске мреже или комуникације другим техничким средствима за извршење кривичних дела против полне слободе према малолетном лицу (чл. 185б).

16 По Д. Јовашевићу, циљеви су: 1) да се обезбеди слобода опредељења човека у погледу ступања у полне односе, при избору партнера и осталих услова сагласно својим осећањима и 2) да се очувају природни и здрави полни односи између лица различитог пола, у складу са схватањима и осећањима која чине јавни морал. Више о томе у: Д. Јовашевић, *Кривично право-посебни део*, Досије студио, Београд, 2014, стр. 83.

17 Чл. 125 Закона о Високом образовању.

18 Чл. 367 Кривичног законика РС.

лице.¹⁹ Тумачењем одредаба Кривичног законика које се односе на значење израза, закључујемо да се ректор и декан не могу подвести под појам „службеног лица“, већ само под појам „одговорног лица“.²⁰ У погледу одговорности то суштински ништа не мења, с обзиром да одговорно лице које учини дело примања мита подлеже истој казни као и службено лице.²¹

Напослетку, а у вези осуде за кривично дело као сметње/разлога за разрешење ректора и декана, Законом о високом образовању прописана је и осуда на казну затвора за друго кривично дело. У овом случају, потпуно је небитно дело за које је неко лице осуђено на казну затвора, већ сама врста казне. Осим тога, произилази да је без утицаја и да ли је изречена казна затвора изречена као мера упозорења, тј. као условна осуда.²² Сматрамо да је наведени приступ погрешан, те да се осуђиваност као сметња за избор, тј. разлог за разрешење мора везивати искључиво за кривична дела чија природа неко лице “дисквалификује” за вршење ових функција. Ово тим пре што правне последице осуде нису, по својој суштини, ништа друго него одмазда.²³ Правне последице осуде нису кривичне санкције нити мере о којима би одлучивао суд, већ наступају услед осуде за одређено кривично дело²⁴ а престају или им се трајање скраћује актом помиловања.²⁵ Иначе, оне се сматрају једним од сложенијих питања везаних за ресоцијализацију и рехабилитацију осуђене особе, као и за криминалну, посебно казнену политику.²⁶

19 Кривични законик РС санкционише и примање мита у обављању привредне делатности (чл. 230).

20 „Одговорним лицем у правном лицу сматра се лице које на основу закона, прописа или овлашћења врши одређене послове управљања, надзора или друге послове из делатности правног лица, као и лице коме је фактички поверено обављање тих послова...” Чл. 112, ст. 3, т. 5 Кривичног законика РС.

21 Чл. 367, ст. 6 Кривичног законика РС.

22 У Глави V Кривични законик приписује мере упозорења: условну осуду и судску опомену. Условном осудом се учиниоцу кривичног дела утврђује казна (укључујући и затворску), али се истовремено одређује да се она неће извршити ако осуђени за време које одреди суд (време проверавања) не учини ново кривично дело. Чл. 65, ст. 1 Кривичног законика РС.

23 Б. Чејовић, *Правне последице осуде и слободе и права грађана*, Југословенска ревија за криминологију и кривично право, бр. 4/1991, стр. 103.

24 И. Живковски, И. Рилаковић, *Правне последице кривичне осуде кандидата за запослење и запосленог*, Бранич, Београд, бр. 1-2/2014, стр. 85.

25 Д. Миладиновић, *Осврт на концепт помиловања у кривичном законодавству Србије*, Зборник радова Правног факултета у Нишу, бр. 47/2006, стр. 136.

26 Н. Сијерчић-Ћолић, *Казнена политика и превенција кривичности: правне последице осуде и рехабилитација*, у: *Казнена политика и превенција кривичности*, Зборник радова са међународне

По питању осуде за кривично дело као сметње за избор на функцију ректора или декана, Закон о високом образовању не прописује временски период у коме је та сметња на снази, тј. колико дуго трају правне последице осуде. Без обзира на то, по нашем мишљењу, оне могу трајати најдуже онолико колико је то прописано матичним законом за ту област, тј. Кривичним закоником. Њиме су предвиђене две врсте правних последица осуде: оне које се односе на престанак или губитак одређених права и оне које се састоје у забрани стицања одређених права.²⁷ Правне последице осуде које се огледају у забрани стицања одређених права могу трајати најдуже десет година.²⁸ Према томе, осуда за кривично дело може бити сметња за избор на функцију ректора или декана најдуже десет година.

4. Тежа повреда кодекса професионалне етике

За етичка правила обично се узима да делују *pro foro interno*, тј. да су обавезна за савест, разум саме особе која их примењује, а не – као код правних правила – *pro foro externo*, тј. као заповед другоме коју он мора испунити.²⁹ Ипак, за одређене професије постоје одређени акти (кодекси) који прописују правила етичког поступања и чије кршење повлачи последице по радноправни статус прекршиоца. Тако, нпр. Кодекс понашања државних службеника³⁰, кога доноси Високи службенички савет Републике Србије, уређује правила етичког понашања државних службеника. Повреда Кодекса, под условом да није већ обухваћена неком од повреда дужности из радног односа, санкционише се као лакша повреда радне дужности, на основу Закона о државним службеницима.³¹

научно-стручне конференције, Министарство правде Републике Српске, Требиње, 2019, стр. 91.

27 У прву групу спадају: престанак вршења јавних функција; престанак радног односа или престанак вршења одређеног позива или занимања и губитак одређених дозвола или одобрења која се дају одлуком државног органа или органа локалне самоуправе. Другу групу чини: забрана стицања одређених јавних функција; забрана стицања одређеног звања, позива или занимања или унапређења у служби; забрана стицања чина војног старешине и забрана добијања одређених дозвола или одобрења која се дају одлуком државних органа или органа локалне самоуправе. Чл. 95 Кривичног законика.

28 Чл. 96, ст. 3 Кривичног законика.

29 N. Tintić, *Radno i socijalno pravo, knjiga prva: radni odnosi (I)*, Narodne novine, Zagreb, 1969, стр. 332.

30 „Сл. гласник РС“, бр. 29/2008, 30/2015, 20/2018, 42/2018 и 80/2019.

31 „Сл. гласник РС“, бр. 79/2005, 81/2005-испр., 83/2005-испр., 64/2007-испр., 116/2008, 104/2009, 99/2014, 94/2017 и 95/2018.

Кршење професионалне етике знатно се строже санкционише у делатности високог образовања, али само када су у питању органи пословођења универзитета и факултета.³² Примера ради, кршење Кодекса понашања државних службеника није сметња запошљавању у државном органу, нити је разлог за разрешење државног службеника на положају.³³

Примера ради, Кодекс професионалне етике Универзитета у Нишу³⁴ утврђује „етичка правила наставног, научноистраживачког и уметничког рада на Универзитету у Нишу“, ближе одређујући шта је професионална слобода, какав треба да буде однос према студентима, шта је „морално неприхватљиво понашање“, „колегијални односи“ и „односи према институцији“. Штавише, Кодекс прописује и да ће се „на академске односе и понашање свих чланова академске заједнице која нису описана Кодексом примењивати неписана правила и начела академских институција“.³⁵

Поступак пред Комитетом је двостепен. У првом степену поступак води Веће комитета, а у другом (по приговору) одлучује Комитет у пуном саставу. Уколико Веће нађе да у понашању лица против кога се поступак води има елемената повреде Кодекса професионалне етике, изриче одговарајућу меру, у складу са тежином повреде. Три су мере предвиђене за кршење Кодекса: јавна опомена, јавна осуда изречена на седници Сената и јавна осуда саопштена преко средстава јавног информисања и на веб страници Универзитета. С обзиром да Кодекс не степенује повреде на лакше и теже, није прописано ни у којим се случајевима која мера може изрећи. Овакав концепт умногоме подсећа на режим дисциплинске одговорности судија и носилаца јавнотужилачких функција, где дисциплинска дела нису унапред подељена на лакша и тежа, већ ће квалификација бити извршена у поступку, а у зависности од последица које су наступиле. Другим речима, ако је дошло до наступања тежих последица³⁶, ради се о тежем дисциплинском преступу.³⁷ Сматрамо да је концепт по коме нема унапред дате поделе

32 Тежа повреда кодекса професионалне етике није сметња за стицање звања наставника, односно сарадника. То су само осуда за кривично дело против полне слободе, фалсификовање исправе коју издаје високошколска установа или примање мита у обављању послова у високошколској установи.

33 Види чл. 45 Закона о државним службеницима.

34 <https://www.ni.ac.rs/dokumenti/category/140-komitet-za-profesionalnu-etiku>, приступљено 13.1.2020. године

35 Ст. 3, т. 4.1. Кодекса.

36 Нпр. ако је дошло до озбиљног нарушавања угледа и поверења јавности у судство, а нарочито ако је дошло до застаревања предмета због несавесног рада судије и ако је наступила већа штете у имовини странке у поступку.

37 Више о томе у: Г. Обрадовић, С. Ковачевић Перић, *Дисциплинска одговорност запослених*, Правни факултет у Нишу, 2016, стр. 213.

дисциплинских дела (или, у овом случају, повреда Кодекса професионалне етике) исправнији. Али, и у том случају је неопходно да се општим актом јасно прецизира за која се дела која мера може изрећи, што није случај са Кодексом професионалне етике Универзитета у Нишу. То представља проблем из разлога што Закон о високом образовању као сметњу за избор и разлог за разрешење ректора и декана прописије само тежи прекршај кодекса професионалне етике. Сматрамо да се од три побројане мере две могу изрећи за тежу повреду Кодекса: јавна осуда изечена на седници Сената и јавна осуда саопштена преко средстава јавног информисања и на веб страници Универзитета, те да оне повлаче разрешење.

Посебно је питање тренутка када су се испунили услови за разрешење, тј. за покретање поступка разрешења. Закон о високом образовању одређује да органу пословођења престаје дужност даном правноснажности пресуде (којом је осуђен за неко од наведених кривичних дела или на затворску казну уопште), односно од дана правноснажности одлуке, односно препоруке Агенције за борбу против корупције.³⁸ То, даље, отвара питање карактера одлуке Комитета (као и препоруке Агенције за борбу против корупције). Оне су по својој природи несумњиво управни акти, с обзиром да се применом управног акта одлучује о одређеном праву или обавези неког лица, странке (једне или више њих), непосредном применом меродавних прописа који уређују поједине управне материје.³⁹ Закон о општем управном поступку⁴⁰ као управне акте одређује решења и закључке, с тим да они могу имати и други назив, ако је то посебним законом предвиђено.⁴¹

Али, да ли је сама коначност одлуке којом је неком лицу изречена нека од мера за кршење професионалне етике довољна за покретање поступка за разрешење? Сматрамо да није, с обзиром да Закон о високом образовању тренутак престанка дужности органа пословођења везује за правоснажност одлуке, односно препоруке. С тим у вези, поставља се питање тренутка правоснажности управног акта.

Закон о општем управном поступку, правоснажним назива оно решење против кога се не може изјавити жалба, нити покренути управни спор,

38 Чл. 64, ст. 6.

39 З. Томић, *Коментар Закона о општем управном поступку*, Службени гласник, Београд, 2019, стр. 39.

40 „Службени гласник Републике Србије, бр. 18/2016 и 95/2018 – аутентично тумачење. “Управни акт”, у смислу Закона о општем управном поступку, јесте појединачни правни акт којим орган, непосредно примењујући прописе из одговарајуће управне области, одлучује о праву, обавези или правном интересу странке, или о процесним питањима (чл. 16 Закона).

41 Чл. 16, ст. 3 Закона.

што значи да правоснажност обухвата два кумулативна елемента: а) да против решења нема или нема више места жалби (искоришћена или је рок за жалбу истекао), када се ради о коначности решења и б) да није могуће о његовој законитости тужбом покренути управни спор, било да је он већ вођен, било да је унапред недозвољен, било да је рок за подношење тужбе истекао.⁴²

У конкретном случају, то значи да ректору и декану дужност услед теже повреде кодекса професионалне етике престаје када протекне рок за приговор, када је приговор изјављен али је одбачен, одбијен или је одлука по њему преиначена. Такође, ректору и декану дужност престаје када по коначности приговора протекне рок за покретање управног спора подношењем тужбе или када је он вођен и окончан (неповољно по покретача). Дакле, тек од тог тренутка надлежном органу (сенату универзитета или савету факултета) тече рок у коме је дужан да поступа, тј. да констатује престанак дужности и именује вршиоца дужности органа пословођења.

5. Препорука Агенције за борбу против корупције

За ректора или декана не може бити изабрано лице за које је Агенција за борбу против корупције дала препоруку за разрешење. Такође, постојање ове препоруке представља разлог за престанак дужности. Агенција за борбу против корупције основана је Законом о агенцији за борбу против корупције⁴³ 2008. године. Њиме је Агенцији дато овлашћење да може да покреће поступак у коме се одлучује да ли постоји повреда закона, као и да изриче мере.⁴⁴ За повреду закона предвиђене су три мере: мера упозорења, мера јавног објављивања препоруке за разрешење и мера јавног објављивања одлуке о повреди закона.⁴⁵ Првостепени орган у поступку пред Агенцијом је директор а другостепени, по жалби, Одбор Агенције⁴⁶, у

42 *Ibid*, стр. 152.

43 „Службени гласник Републике Србије“, бр. 97/2008, 53/2010, 66/2011–одлука УС, 67/2013 – одлука УС, 112/2013 – аутентично тумачење, 8/2015 – одлука УС и 88/2019.

44 Чланови 50-54 Закона.

45 Последња се изриче функционеру који је изабран на јавну функцију непосредно од грађана, функционеру коме је престала јавна функција и повезаном лицу. Њима се може изрећи и мера упозорења, с обзиром да им се, по природи ствари, не може изрећи мера јавног објављивања препоруке за разрешење.

46 Одбор Агенције има девет чланова, који се бирају на четири године и то тако што по једног предлажу: Административни одбор Народне скупштине, Председник Републике, Влада, Врховни касациони суд, Државна ревизорска институција, Заштитник грађана и Повереник за информације од јавног значаја, путем заједничког договора, Социјално-

року од 15 дана. Одлука Одбора Агенције је коначна и против ње се може покренути управни спор.

Као и у случају тежег кршења кодекса професионалне етике, и овде се тренутак престанка дужности везује за наступање правоснажности. Она ће наступити ако је жалба искоришћена или је прошао рок за њено изјављивање, или, ако је покренут управни спор, да је он окончан. Такође, и ако је протекао рок за његово покретање. С тим у вези, недоумицу може да створи однос одређених норми Закона о борби против корупције и Закона о високом образовању.⁴⁷ Први овлашћује Агенцију да, по изрицању мере јавног објављивања препоруке за разрешење, одмах поднесе иницијативу за разрешење функционера органу који га је изабрао, поставио или именовао, а исти је дужан да о предузетим мерама обавести Агенцију у року од 60 дана од дана објављивања мере. С друге стране, Закон о високом образовању прописује да „органу пословођења престаје дужност ...даном правоснажности пресуде, одлуке, односно *препоруке*“. Другим речима, да ли је надлежни орган дужан да поступи по иницијативи за разрешење одмах по њеном добијању, или, ако је то случај, може да сачека окончање управног спора? Мишљења смо да се у овом случају мора дати предност Закону о високом образовању, као *lex specialis*-у. Штавише, сматрамо да је Агенција, пре подношења иницијативе, дужна да сачека да протекне рок за покретање управног спора, па да тек након тога упути иницијативу.

На крају, посебно је питање „обавезности“ препоруке, где је Закон о високом образовању строжи у односу на Закон о Агенцији за борбу против корупције. Док потоњи за надлежни орган установљава само обавезу да Агенцију извести о предузетим мерама поводом јавног објављивања препоруке за разрешење, односно иницијативе, Закон о високом образовању садржи експлицитну норму да ће у овом случају ректор или декан бити разрешени. Сматрамо да је овакво решење погрешно и супротно самом значењу речи „*препука*“. На овај начин, уместо да се надлежном органу пружи слобода избора да нешто учини или не, он се, *de facto*, обавезује на чињење.

6. Поступак за престанак дужности

Орган управљања универзитета и факултета, између осталог, бира и разрешава орган пословођења,⁴⁸ тј. сенат или савет. Иако Закон о високом

економски савет, Адвокатска комора Србије и удружења новинара у Републици Србији, путем заједничког договора.

47 Конкретно, однос ст. 4 чл. 51 Закона о Агенцији за борбу против корупције и ст. 6 чл. 64 Закона о високом образовању.

48 Чл. 63, ст. 1, т. 2 Закона о високом образовању.

образовању садржи безличну норму⁴⁹, евидентно је да орган управљања, у случају наступања неког од наведених разлога, мора да донесе одлуку о разрешењу. Тренутак доношења те одлуке разликује се у зависности од разлога за разрешење. Уколико се ради о правоснажној осуди за кривично дело, тренутак од кога је орган управљања дужан да донесе одлуку о разрешењу јесте правоснажност осуђујуће пресуде. Тачније, то је тренутак од дана њеног достављања универзитету, односно факултету.

У случају осуде за теже кршење кодекса професионалне етике и препоруке за разрешење дате од стране Агенције за борбу против корупције, орган управљања је дужан да реагује тек након правоснажности одлуке, како је горе већ наведено. Другим речима, мора да сачека да се управни спор оконча или да протекне рок у коме се он може покренути. Орган управљања је дужан да најкасније у року од 15 дана од дана правоснажности одлуке констатује да је органу пословођења престала дужност и именује вршиоца дужности,⁵⁰ а ова одлука је декларативног карактера.

Новину представља овлашћење министра просвете у погледу разрешења ректора и декана.

Наиме, уколико орган управљања не донесе одлуку о разрешењу у предвиђеном року, просветни инспектор има овлашћење да у року од осам дана од дана сазнања министру предложи доношење одговарајуће одлуке, тј. разрешење. Осим из наведеног, Законом је предвиђен и разлог за разрешење органа пословођења самосталне високошколске установе која у свом саставу нема високошколске јединице,⁵¹ а он се односи на непоступање по акту инспектора ради отклањања незаконитости, штетних последица и испуњавања прописаних обавеза.

7. Закључак

Значај и улога високог образовања у друштву захтева да услови за избор на челне позиције буду знатно строжи од услова за многа друга места. Самим тим, ако током трајања мандата неки од њих отпадне, нужно долази до разрешења. Разлози за разрешење органа пословођења универзитета и факултета предвиђени Законом о високом образовању спадају у општеприхваћене у академској заједници. Спорна је, по нашем мишљењу, препорука Агенције за борбу против корупције, с обзиром да препорука не може бити обавезујућа. Овлашћење министра да, под одређеним

49 „Органу пословођења престаје дужност...“, чл. 64, ст. 6.

50 Чл. 64, ст. 7 Закона о високом образовању.

51 Чл. 135, ст. 7 Закона о високом образовању.

условима, може да разреши орган пословођења, иако ранијим прописима није било предвиђено, сматрамо оправданим, јер се на тај начин спречава изигравање закона непоступањем органа управљања.

Литература/References

Лубарда, Б., *Радно право – расправа о достојанству на раду и социјалном дијалогу*, Правни факултет у Београду, 2012.

Живковски, И., Рилаковић, И., *Правне последице кривичне осуде кандидата за запослење и запосленог*, Бранич, Београд, бр. 1-2/2014.

Јовашевић, Д., *Кривично право – посебни део*, Досије студио, Београд, 2014.

Миладиновић, Д., *Осврт на концепт помиловања у кривичном законодавству Србије*, Зборник радова Правног факултета у Нишу, бр. 47/2006.

Обрадовић, Г., Ковачевић Перић, С., *Дисциплинска одговорност запослених*, Правни факултет у Нишу, 2016.

Sijerčić-Čolić, H., *Kaznena politika i prevencija kriminaliteta: pravne posljedice osude i rehabilitacija*, у: *Kaznena politika i prevencija kriminaliteta*, Zbornik radova sa međunarodne naučno-stručne konferencije, Ministarstvo pravde Republike Srpske, Trebinje, 2019.

Tintić, N., *Radno i socijalno pravo, knjiga prva: radni odnosi (I)*, Narodne novine, Zagreb, 1969.

Томић, З., *Коментар Закона о општем управном поступку*, Службени гласник, Београд, 2019.

Чејовић, Б., *Правне последице осуде и слободе и права грађана*, Југословенска ревија за криминологију и кривично право, бр. 4/1991.

Goran Obradović, LL.D.,
Full Professor,
Faculty of Law, University of Niš

**TERMINATION OF OFFICES OF EXECUTIVE OFFICERS
OF UNIVERSITIES AND FACULTIES**

Summary

A university rector and a faculty dean, as executive officers of such institutions, are elected and deselected by a relevant council, as a management body. More detailed terms, method and procedure of selecting and deselection of an executive officer are regulated by the statute of a higher education institution, in accordance with the principle of university autonomy. The Law on Higher Education of the Republic of Serbia provides certain limitations related to the selection of an executive officer, as well as such cases when the termination of office comes by operation of law. The Law, unlike the previous regulations in this area, also introduces some new reasons for the termination of office of executive officers of universities and faculties. Additionally, a novelty is also the authorisation of the minister of education for removal of a rector/dean, at the proposal of educational inspection, if such conditions for their removal are met and the management body has failed to do so. Special attention is paid to this authorisation of the minister, as well as to a grave violation of the ethical code and the recommendation of the Anti-Corruption Agency as the reasons for such a removal.

Key words: University, Faculty, Rector, Dean.

